

Jaarbericht Kinderrechten 2008

Kinderrechten in Nederland

Kinderrechten en **Vreemdelingenbeleid**

Kinderrechten en **Kindermishandeling**

Kinderrechten en **Gezondheidszorg**

Kinderrechten en **Jeugdzorg**

Kinderrechten en **Jeugdstrafrecht**

Jaarbericht **Kinderrechten** 2008

Kinderrechten in Nederland

Kinderrechten en **Vreemdelingenbeleid**

Kinderrechten en **Kindermishandeling**

Kinderrechten en **Gezondheidszorg**

Kinderrechten en **Jeugdzorg**

Kinderrechten en **Jeugdstrafrecht**

Unicef Nederland en Defence for Children International Nederland zetten zich al jarenlang in voor kinderen en hun rechten. Buiten en binnen Nederland. De (publicitaire) focus daarbij ligt vaak op de situatie van kinderen in ontwikkelingslanden, omdat hun situatie relatief genomen zorgelijker is. Toch moeten we juist ook stilstaan bij de situatie van kinderen in Nederland. Ook zij worden slachtoffer van geweld, moeten lang wachten op een behandeling of worden onnodig van hun ouders gescheiden. Denk daarbij aan het groeiende aantal kinderen in de cel, aan de zorgelijke situatie van "illegale" kinderen in Nederland en aan de lange wachtlijsten. We zijn het verplicht aan deze kinderen om daar iets aan te doen. Om hun situatie te kunnen veranderen, is het belangrijk om stil te staan bij hun rechten. Die rechten hebben zij op grond van het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind, dat door Nederland geratificeerd is. Nederland moet zich daarom houden aan de kinderrechten die in dit Verdrag zijn neergelegd.

Defence for Children International en Unicef zijn verheugd met het Ministerie van Jeugd en Gezin. Terecht is er meer aandacht voor kinderen in Nederland en hun rechten. Maar voldoet Nederland anno 2008 aan de beginselen van het VN-Kinderrechtenverdrag? Nemen we de rechten van kinderen serieus en als basis voor alle zaken die kinderen betreffen? Dit Jaarbericht Kinderrechten 2008 schetst hoe we het jaar 2008 in Nederland ingaan op het gebied van kinderrechten. De onderwerpen waarbij specifiek wordt stilgestaan zijn: vreemdelingenbeleid en "illegale" kinderen, kindermishandeling, gezondheidszorg, jeugdzorg en jeugdstrafrecht. Ook kijken we naar de situatie van arme kinderen. Deze groep kinderen is in Nederland nog steeds aanzienlijk, zo bleek recentelijk uit de Armoedemonitor 2007. Als welvarend land zijn we verplicht om stil te staan bij die armoede. Stil staan alleen is niet voldoende: we moeten ertegen optreden.

Uit dit Jaarbericht Kinderrechten 2008 volgt helaas dat Nederland nog onvoldoende scoort voor alle kinderen in Nederland. De maatschappelijke erkenning dat kinderen rechten hebben moet in 2008 nog meer politiek, juridisch en pedagogisch vertaald worden. Defence for Children International en Unicef hopen dat in 2008 samen met het Ministerie voor Jeugd en Gezin, beleidsambtenaren, kinderrechters, werkers in het veld en alle anderen die met en voor kinderen werken voor elkaar te krijgen. Dit jaarbericht is een boodschap voor ons allen: het VN-Kinderrechtenverdrag moet door iedereen vanaf 2008 meer worden toegepast. Met als gevolg: een betere score in het volgende Jaarbericht voor alle kinderen in Nederland. De aanstelling van een Kinderombudsman, die als toezichthouder op kinderrechten kan optreden, is daartoe een goed begin.

Nooit eerder publiceerden Unicef en Defence for Children International een jaarbericht over de situatie van kinderen in Nederland, in relatie tot hun rechten. Wij hopen hiermee te bereiken - én met de volgende Jaarberichten - dat er blijvende aandacht komt voor de rechten van kinderen in Nederland. Wij zijn ervan overtuigd dat dit zal leiden tot een betere (rechts)positie en situatie voor de kinderen die dat nodig hebben.

Dit eerste Jaarbericht Kinderrechten komt uit op 21 januari 2008: op de vooravond van Unicefs State of the World's Children 2008, het internationale jaarbericht dat de situatie van kinderen over de hele wereld in kaart brengt. Ook Nederlandse kinderen hebben rechten. Het is aan ons allen om ervoor te zorgen dat die rechten worden nageleefd.

Onze dank gaat uit naar allen die een bijdrage hebben geleverd aan dit Jaarbericht.

Voorburg/ Amsterdam, 21 januari 2008

Koos Mink
Directeur a.i.
Unicef Nederland

Jan-Pieter Kleijburg
Directeur Defence for Children
International Nederland

Het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) werd op 20 november 1989 door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties aangenomen. Op 8 maart 1995 ging het in Nederland van kracht. Het is een afspraak tussen landen die betrekking heeft op veel aspecten uit het leven van kinderen. Zo staan er bepalingen in over jeugdstrafrecht, kinderarbeid, participatie van kinderen, kindermishandeling, gehandicapte kinderen, vluchtelingenkinderen en kindsoldaten. Nederland heeft in 1995 dit Verdrag bekrachtigd en moet door het ondertekenen van het Verdrag de rechten en plichten uit dit Verdrag naleven.

Het IVRK speelt op drie manieren een rol in Nederland. Allerdrie de instrumenten zetten aan tot denken en tot handelen, allemaal vanuit het belang van het kind:

Als politiek instrument:

het IVRK dient als basis voor jeugdbeleid. Het moet vanzelfsprekend zijn dat alle nationale, provinciale of gemeentelijke overheidsplannen, worden getoetst aan de beginselen van het VN-Kinderrechtenverdrag. Uit dit jaarbericht zal blijken dat dit anno 2008 in Nederland nog onvoldoende gebeurt. Minister Rouvoet gaf bij het maken van het Beleidsplan Jeugd en Gezin in 2007 aan dat hij het jeugdbeleid baseert op het IVRK. Dat is een goede ontwikkeling. Het Verdrag moet haar weerslag vinden in alle overheidsplannen die kinderen betreffen. Ter illustratie noemen we hier het Actieplan Aanpak Kindermishandeling, dat het Ministerie voor Jeugd en Gezin heeft geschreven naar aanleiding van de verplichting uit artikel 19 IVRK. Dit artikel luidt als volgt: de Staat moet er alles aan doen om kinderen te beschermen tegen kindermishandeling. Het Actieplan Aanpak Kindermishandeling, Kinderen Veilig Thuis, richt zich echter voornamelijk op geweld binnen het gezin. Het zou goed zijn als ook Actieplannen gemaakt worden om kindermishandeling buiten het gezin tegen te gaan, zoals kinderporno of kinderprostitutie. Ook tegen deze vormen van kindermishandeling moet hard worden opgetreden.

De rechten voor kinderen gelden dus voor het nationale jeugdbeleid, maar ook voor het provinciale en gemeentelijke jeugdbeleid. Veel provinciale en gemeente-ambtenaren die over het jeugdbeleid gaan weten vaak niet dat het VN-Kinderrechtenverdrag ook voor hen geldt. Toch is dat wel zo, ook zij moeten hun jeugdbeleid op het IVRK baseren.

Als juridisch instrument:

het IVRK regelt de rechtspositie van kinderen en werkt zodoende door in de rechtszaal. Het IVRK kan worden gezien als een mensenrechtenverdrag. Het regelt de rechten van kinderen, grote mensen in wording. Er is veel onduidelijkheid over de werking van mensenrechtenverdragen. Hebben de bepalingen nou wel of geen rechtstreekse werking? Kunnen kinderen de rechten uit het IVRK nou wel of niet direct invoeren als hun recht in de rechtszaal? Dat verschilt per zaak. Een bepaling uit een mensenrechtenverdrag houdt met name een verplichting in voor de overheid. Of een bepaling rechtstreekse werking heeft, hangt af van meerdere dingen: de aard van het artikel, maar ook de inhoud en de formulering ervan. In Nederland beoordeelt de rechter of de bepaling wel of geen rechtstreekse werking heeft. Hierover bestaat in Nederland (nog) geen eenduidigheid bij de rechters, zelfs niet per artikel: zo hebben de afgelopen jaren sommige rechters directe werking toegekend

aan artikel 3 van het IVRK, dat zegt dat het belang van het kind voorop staat. Andere rechters gaven echter aan dat het kind er geen direct beroep op kon doen, omdat het artikel geen rechtstreekse werking heeft.

Los van de discussie of de bepalingen rechtstreekse werking hebben, is het zo dat Nederland het IVRK ondertekend en geratificeerd heeft. Het IVRK geldt dus in Nederland. Beslissingen die over kinderen gaan, waaronder rechterlijke beslissingen, moeten worden getoetst aan het Verdrag. Voor de rechterlijke macht, zoals (kinder)rechters, voor het Openbaar Ministerie, voor de politie en voor jeugdrechtsadvocaten geldt dat zij moeten voldoen aan de normen en principes van het IVRK. Hiervoor moeten zij voldoende kennis hebben over het Verdrag. Alhoewel de kennis en informatie over het Verdrag meer en meer verspreid lijkt te worden, komt het nog te vaak voor dat het VN-Kinderrechtenverdrag anno 2008 juridische werking wordt ontzegd in Nederland. Dat is een ondermijning van de rechten die de kinderen in Nederland hebben op grond van het Verdrag.

Als pedagogische betekenis:

het IVRK geeft een visie op kinderen en hun rechten. Het geeft richtlijnen aan hoe je met kinderen moet omgaan. Iedereen die met kinderen werkt moet op de hoogte zijn van het Kinderrechtenverdrag. Dat een kind vaak beter af is in een pleeggezin dan in een instelling, volgt bijvoorbeeld ook uit het IVRK. Het is als een recht opgenomen in artikel 20 IVRK en moet bekend zijn bij alle jeugdzorgwerkers die kinderen uit huis plaatsen. Uit het Verdrag volgt ook dat kinderen gehoord moeten worden in zaken die hen aangaan. Zij moeten kunnen meebeslissen over beslissingen die over hen worden genomen. Er wordt nog lang niet altijd aan kinderen gevraagd wat zij ergens van vinden. Kinderrechteneducatie is geen verplicht lesmateriaal voor beroepsgroepen die met kinderen gaan werken. Dat moet het wel zijn. Iedereen die met kinderen werkt moet de omgang met kinderen (kunnen) toetsen aan het IVRK. En voldoen aan de principes. Dat het IVRK als pedagogische leidraad geldt voor iedereen die met kinderen werkt, is anno 2008 nog lang niet altijd het geval.

Iedere vijf jaar moeten de regeringen die partij zijn bij het IVRK aan het VN-Comité voor de Rechten van het Kind rapporteren over de toepassing van het Verdrag. Het Comité geeft daarop aanbevelingen aan de regeringen om het Verdrag (nog) beter te implementeren: Concluding Observations. In 2007 heeft de Nederlandse regering weer gerapporteerd aan het Comité in Genève, de behandeling vindt begin 2009 plaats. Hoewel Nederland al veel goede stappen heeft gezet op het gebied van

kinderen en hun rechten, voldoen we nog steeds niet aan alle aanbevelingen die het Comité eerder deed. Zo is er nog steeds geen Kinderombudsman en is het vreemdelingenbeleid niet in overeenstemming gebracht met de bepalingen uit het Kinderrechtenverdrag.

Gelukkig, maar terecht, is de laatste jaren in Nederland meer aandacht gekomen voor kinderrechten. Het wordt steeds duidelijker dat deze rechten ook van toepassing zijn binnen Nederland. Is het Kinderrechtenverdrag met haar 18 jaar dan volwassen geworden? Nee. De toepassing van het Verdrag staat helaas nog in

de kinderschoenen. Zoals aangegeven geldt dat voor alledrie de pijlers: op beleidsniveau, als rechtsmiddel en als pedagogische leidraad wordt het Verdrag nog te weinig aangehaald. Toch moet het geen uitzondering zijn, maar regel dat kinderrechten als uitgangspunt worden genomen als het om kinderen gaat. Dit Jaarbericht Kinderrechten wijst uit dat dit in Nederland in 2008 nog lang niet altijd het geval is. Er is nog veel te doen wil Nederland voldoen aan het Kinderrechtenverdrag.

Kortom: we zijn op weg. Maar we zijn er nog niet als het gaat om de naleving van kinderrechten in Nederland!

In dit Jaarbericht wordt per onderwerp gekeken hoe de situatie in Nederland anno 2008 is, in relatie tot de bepalingen uit het IVRK. Daarbij staat het belang van het kind voorop: artikel 3 IVRK. Er wordt ingegaan op de volgende vijf gebieden, de artikelen in het Verdrag volgend:

1. Vreemdelingenbeleid en “illegale” kinderen, artikel 2 IVRK
2. Kindermishandeling, artikel 19 IVRK
3. Gezondheidszorg, artikel 24 IVRK
4. Jeugdzorg, artikel 3 lid 2 en 39 IVRK
5. Jeugdstrafrecht, artikel 37 en 40 IVRK

Per onderwerp is gebruik gemaakt van indicatoren, uit o.a. Kinderen in Tel 2006 en 2007 en andere cijfermatige gegevens, zoals die van de MO-Groep en het Ministerie van Justitie. Beknopt wordt per thema aangegeven hoe de ontwikkelingen in Nederland zijn. Om te weten of in de drie pijlers van het IVRK genoeg aandacht is voor de naleving van kinderrechten, worden rele-

vante aanbevelingen van het VN-Comité aangehaald en uitspraken van rechters en citaten van professionals weergegeven. Een deskundigenpanel heeft per onderwerp hun score toegekend op een schaal van 1 tot 5. Zij geven met hun score aan of Nederland in hun ogen voldoet aan de principes van het Verdrag, waarbij een 5 aangeeft dat Nederland voldoet aan het IVRK. Ieder thema sluit af met de opsomming wat Nederland nog moet doen om te voldoen aan de principes van het VN-Kinderrechtenverdrag.

Kinderen in Tel, de Jeugdmonitor en de NGO-rapportage aan het VN Kinderrechtencomité zijn ook voorbeelden die aangeven hoe het gesteld is met de kinderen – en hun rechten – in Nederland. Dit Jaarbericht Kinderrechten 2008 ligt in het verlengde daarvan, maar is meer toegeschreven op de drie pijlers van het IVRK. Op politiek, juridisch en pedagogisch gebied geeft het aan hoe we het jaar 2008 ingaan op het gebied van kinderrechten. En wat we nog moeten doen om te voldoen aan de VN-kinderrechtenstandaard.

INDICATOR KINDEREN IN ARMOEDE	2006	2007	Vershil
Percentage kinderen dat in een uitkeringsgezin leeft	6,7 %	6,63 %	- 0,07%
Percentage scholieren dat in een achterstandswijk woont	15,9 %	16,54 %	+ 0,65%
<i>Bron: Armoedemonitor 2007 en Kinderen in Tel 2006 en 2007</i>			

Per thema wordt ook geschetst hoe het gesteld is met arme kinderen. Armoede heeft niet alleen te maken met een laag inkomen. Langdurige armoede gaat verder dan alleen economische gevolgen, het leidt tot isolatie en uitsluiting. Deze sociale uitsluiting is juist voor kinderen voelbaar. Uit de Armoedemonitor 2007 kwam recentelijk duidelijk naar voren dat nog steeds een aanzienlijke groep kinderen in Nederland in armoede leeft.

INTERNATIONAAL VERDRAG VOOR DE RECHTEN VAN HET KIND

Artikel 1 Definitie van kind
Iedereen onder 18 jaar.

Artikel 2 Non-discriminatie

Alle rechten gelden voor alle kinderen. Er worden geen uitzonderingen gemaakt. De overheid mag geen enkel recht schenden. De overheid moet actief zijn in het bevorderen van de rechten van kinderen.

Artikel 3 Belang van het kind

Alle maatregelen die kinderen aangaan, moeten worden genomen in het belang van het kind. Wanneer de ouders of anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind het niet kunnen, moet de overheid passende zorg regelen.

Artikel 4 Realiseren van kinderrechten

De overheid moet er alles aan doen om de rechten van kinderen te realiseren. De overheid moet er dus voor zorgen dat er rekening wordt gehouden met de rechten van kinderen. Landen moeten samenwerken om de rechten van kinderen in het leven van alledag mogelijk te maken. Rijke landen moeten de armere landen daarbij helpen.

Artikel 5 Rol van de ouders

De overheid moet de rechten en verantwoordelijkheden van ouders en familie respecteren. En de overheid moet tegelijkertijd ervoor zorgen dat de ouders hun kinderen goed opvoeden.

Artikel 6 Recht op leven en ontwikkeling

De overheid erkent dat ieder kind het recht heeft op leven. De overheid erkent dat ieder kind het recht heeft om zich te ontwikkelen.

Artikel 7 Naam en nationaliteit

Ieder kind dat wordt geboren, heeft het recht een naam en een nationaliteit te krijgen. Ieder kind dat wordt geboren, heeft het recht om zijn/haar ouders te kennen en door hen te worden opgevoed.

Artikel 8 Respect voor identiteit

De overheid heeft respect voor de identiteit van het kind, zoals voor zijn/haar nationaliteit, naam en familieband. Als een kind wordt ontvoerd en daarna een andere naam en identiteit krijgt, dan moet de overheid hulp bieden om dit recht te zetten.

Artikel 9 Scheiding van het kind van de ouders

Het kind heeft het recht om bij de ouders te leven. Als de ouders gescheiden zijn, heeft het kind recht op contact met beide ouders. Behalve als dit juist slecht is voor het kind.

Artikel 10 Gezinshereniging

De overheid staat kinderen en hun ouders toe om als gezin herenigd te worden. En de overheid staat ook toe dat ouders de relatie met hun kind onderhouden. Als daarvoor het kind of zijn/haar ouders het land waar ze wonen moeten verlaten of een ander land moeten binnengaan, dan moet de overheid hen toestemming geven.

Artikel 11 Ontvoering

De overheid neemt maatregelen, waardoor de ontvoering van een kind naar het buitenland niet gebeurt.

Artikel 12 De mening van een kind

De overheid zorgt ervoor dat het kind (in overeenstemming met zijn/haar leeftijd en ontwikkeling) zelf een mening kan vormen over zaken die het kind betreffen. De overheid zorgt er ook voor dat het kind die mening kan uiten.

Artikel 13 Vrijheid van meningsuiting

Het kind heeft het recht op vrijheid van meningsuiting: dat is het recht om te zeggen wat hij/zij wil. Dit betekent tegelijkertijd dat een kind het recht heeft om informatie te verzamelen en om informatie door te geven. Natuurlijk moet hij/zij daarbij wel respect tonen voor de anderen; schelden of beledigen mag dus niet.

Artikel 14 Vrijheid van gedachten, geweten en godsdienst

Het kind heeft recht op vrijheid van gedachten, geweten en godsdienst. Er moet wel rekening worden gehouden met de verantwoordelijkheden van de ouders en de wetten die in het land gelden.

Artikel 15 Vrijheid van vereniging

Kinderen hebben het recht om lid te zijn van een vereniging. En kinderen hebben het recht een vereniging op te richten.

Artikel 16 Privacy

Mensen mogen zich niet ongevraagd bemoeien met een kind. Het kind heeft recht op bescherming tegen de schending van zijn/haar privacy, gezinsleven, huis en post.

Artikel 17 Recht op informatie

De overheid zorgt ervoor, dat kinderen alle informatie krijgen die nodig is om zich te ontwikkelen en om goede keuzen te maken. Die informatie moet voor kinderen begrijpelijk zijn. Daarbij moet je denken aan televisie, radio, kranten, kinderboeken, informatie in de eigen taal, internationale uitwisseling van informatie. De overheid moet er ook voor zorgen dat kinderen beschermd worden tegen materiaal dat schadelijk is voor hen.

Artikel 18 Verantwoordelijkheid van de ouders

Ouders zijn verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. De overheid moet de ouders hierbij ondersteunen. De overheid zorgt ervoor dat er kinderopvang is, waarvan werkende ouders gebruik kunnen maken.

Artikel 19 Bescherming tegen kindermishandeling

Kinderen moeten worden beschermd tegen alle vormen van mishandeling, dat wil zeggen tegen lichamelijke, psychische en seksuele mishandeling, zowel binnen het gezin als daarbuiten. De overheid moet ervoor zorgen dat kindermishandeling niet gebeurt. Mishandelde kinderen moeten goed worden geholpen.

Artikel 20 Bescherming van kinderen zonder familie

Een kind dat niet in het eigen gezin kan leven (tijdelijk of voorgoed) heeft recht op bescherming. Dit kan de vorm hebben van een pleeggezin, adoptie, plaatsing in een kindertehuis of kafalah (dat is volgens het Islamitisch recht; het kind wordt dan door zijn/haar familie verzorgd en beschermd).

Artikel 21 Adoptie

Adoptie mag alleen, als het gebeurt in het belang van het kind. Adoptie door mensen die in een ander land wonen, is alleen toegestaan als er voor het kind geen andere oplossingen mogelijk zijn.

Artikel 22 Vluchtelingen

Als kinderen vluchteling zijn, hebben zij recht op bescherming. Dat geldt voor de kinderen die met hun ouders vluchten, maar dat geldt ook voor kinderen die zonder hun ouders vluchten. De overheid moet altijd proberen om de ouders van de gevluchte kinderen op te sporen.

OPMERKING: De Nederlandse regering gaat bij artikel 22 uit van het volgende: Voor Nederland is een vluchteling iemand die bedreigd wordt met een vervolging of

gevangenschap. In Nederland wordt een minderjarige asielzoeker soms doorgestuurd naar een ander land. Dat gebeurt als dat kind eerder al in een ander land asiel heeft aangevraagd.

Artikel 23 Kinderen met een handicap

Kinderen met een handicap hebben het recht op zorg. Die zorg moet gericht zijn op een zo zelfstandig mogelijk leven. Ook moet ernaar gestreefd worden, dat de kinderen met een handicap normaal deelnemen aan de maatschappij.

Artikel 24 Gezondheidszorg

Ieder kind heeft het recht op de best mogelijke gezondheid en de best mogelijke gezondheidszorg. De overheid moet proberen dit zo goed mogelijk te realiseren. Daarbij moet de aandacht vooral liggen bij:

- de vermindering van baby- en kindersterfte,
- de hulpverleners en artsen die het eerst met de klachten van kinderen in aanraking komen,
- de zorg voor voldoende voedsel en schoon drinkwater,
- de zorg voor moeders voor en na de bevalling,
- de voorlichting over gezondheid, voeding, borstvoeding en hygiëne.

De overheid moet ervoor zorgen, dat de traditionele gewoontes in het land die schadelijk zijn voor de gezondheid van kinderen, worden afgeschaft. Internationale samenwerking is heel belangrijk. De rijke landen moeten de armere landen helpen om kinderen goede gezondheidszorg te geven.

Artikel 25 Uithuisplaatsing

Soms wordt een kind uit huis geplaatst. Dan moet het kind wonen bij een pleeggezin of in een tehuis voor kinderen. Dat gebeurt bijvoorbeeld om het kind een betere verzorging te geven of om te beschermen. Of omdat het kind een behandeling krijgt in verband met zijn/haar lichamelijke of geestelijke gezondheid. De overheid moet dan regelmatig controleren of die uithuisplaatsing nog wel nodig is.

Artikel 26 Sociale zekerheid

Sociale zekerheid is de financiële bijdrage en de zorg die de overheid geeft aan mensen als zij hulp en ondersteuning nodig hebben. Ieder kind heeft het recht om gebruik te maken van alle regelingen voor de sociale zekerheid.

OPMERKING: De Nederlandse regering gaat bij artikel 26 uit van het volgende: In Nederland is de sociale zekerheid voor kinderen meestal geregeld via de ouders.

Artikel 27 Levensstandaard

Kinderen hebben het recht op een levensstandaard die voldoende is voor zijn/haar ontwikkeling. Dat is in ieder geval voldoende eten, een woning en goede kleding. Ouders moeten daarvoor zorgen en de overheid moet de ouders daarbij ondersteunen.

Artikel 28 Onderwijs

Omdat onderwijs heel belangrijk is, moeten alle kinderen naar school. Ieder kind heeft recht op gratis basisonderwijs. De overheid zorgt ervoor, dat er voortgezet onderwijs beschikbaar en toegankelijk is voor ieder kind. De overheid zorgt ervoor, dat er hoger onderwijs beschikbaar en toegankelijk is voor alle kinderen, in overeenstemming met het leerniveau van de kinderen. De overheid zorgt ervoor, dat er voorlichting beschikbaar is over schoolkeuze en beroepskeuze. De overheid zorgt ervoor, dat schooluitval wordt aangepakt. Op school moet er orde zijn om goed te kunnen leren. Docenten moeten de orde bewaren en moeten tegelijkertijd de kinderen met respect behandelen. Wat de docenten doen, mag niet in strijd zijn met het Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Het is heel belangrijk dat er internationale samenwerking is binnen het onderwijs. Dat betekent dat de rijke landen de armere landen moeten helpen om kinderen onderwijs te geven.

Artikel 29 Onderwijsdoelstellingen

Het onderwijs moet gericht zijn op:

- de ontplooiing van het kind,
- respect van mensenrechten,
- respect voor de eigen culturele identiteit, de waarden van het eigen land en de waarden van andere landen,
- vrede, vriendschap en verdraagzaamheid,
- eerbiediging van het milieu.

Iedereen is vrij om een school op te richten. Wel moet er worden rekening gehouden met datgene wat er over onderwijs geschreven staat in het Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Natuurlijk moet de nieuwe school ook voldoen aan de eisen die de overheid heeft vastgesteld.

Artikel 30 Kinderen uit minderheidsgroepen

Kinderen uit minderheidsgroepen zijn kinderen die behoren tot een etnische of godsdienstige minderheid, een taalminderheid

Artikel 31 Recreatie

Kinderen hebben recht op vrije tijd en rust. Kinderen hebben het recht om te spelen. Ze moeten recreatieve dingen kunnen doen; dat zijn sport- en spelactiviteiten, maar ook bezigheden die te maken hebben met bijvoorbeeld kunst, muziek, dans, toneel.

Artikel 32 Bescherming tegen kinderarbeid

De overheid moet voorkomen, dat andere mensen veel geld verdienen aan het werk van kinderen. Kinderen worden beschermd tegen gevaarlijk en schadelijk werk. De bescherming bestaat vooral uit het vaststellen van een minimumleeftijd voor arbeid en door aangepaste werktijden.

Artikel 33 Bescherming tegen drugs

Kinderen moeten worden beschermd tegen drugs. De overheid moet daarvoor regels en wetten maken. De overheid moet er ook voor zorgen, dat binnen de scholen en in de rest van de maatschappij aandacht besteed wordt aan de bestrijding van drugsgebruik door kinderen.

Artikel 34 Seksueel misbruik

Kinderen worden beschermd tegen iedere vorm van seksueel misbruik, met name tegen prostitutie en kinderpornografie.

Artikel 35 Handel in kinderen

De overheid doet er alles aan om te voorkomen dat kinderen worden ontvoerd, verkocht of verhandeld.

Artikel 36 Andere vormen van misbruik

Kinderen worden beschermd tegen alle vormen van uitbuiting en misbruik, omdat die schadelijk zijn voor hun welzijn.

Artikel 37 Kinderen in gevangissen

Het is verboden om een kind te martelen en te straffen met wrede straffen. Kinderen kunnen niet veroordeeld worden tot de doodstraf of tot levenslange gevangenisstraf. Als een kind een zware overtreding of misdaad heeft begaan, dan kan hij/zij gevangen worden gezet. Maar dat mag alleen als voor die misdaad gevangenisstraf door de wet voor kinderen wordt toegestaan. De rechter mag een kind al-

leen veroordelen tot gevangenisstraf, als er geen andere manier is om het kind te straffen. De tijd dat het kind in de jeugd-gevangenis zit, moet zo kort mogelijk zijn. Kinderen mogen niet opgesloten worden samen met volwassenen. Een opgesloten kind heeft het recht op contact met zijn/haar familie en op juridische steun.

OPMERKING: De Nederlandse regering gaat bij artikel 37 uit van het volgende: In Nederland kunnen kinderen van 16 jaar en ouder soms ook berecht worden volgens het strafrecht van de volwassenen.

Artikel 38 Kinderen in oorlogssituaties

Tijdens oorlogen moeten kinderen extra goed beschermd en verzorgd worden. Kinderen die jonger zijn dan 15 jaar mogen niet voor militaire dienst worden opgeroepen.

OPMERKING: De Nederlandse regering gaat bij artikel 38 uit van het volgende: In Nederland mogen kinderen in het leger gaan als zij 17 jaar zijn. Maar zij mogen pas meedoen aan oorlogs- en vredesoperaties als zij 18 jaar zijn.

Artikel 39 Passende zorg voor slachtoffers

Kinderen die ergens het slachtoffer van zijn, hebben recht op passende zorg. Dit geldt voor kinderen die slachtoffer zijn van verwaarlozing, misbruik, uitbuiting, foltering, slechte behandeling, bestrafing of gewapende conflicten.

Artikel 40 Kinderstrafrecht

Kinderen die de strafwet hebben overtreden, hebben recht op een eerlijk proces en juridische steun. Dit geldt ook voor kinderen die verdacht worden van het overtreden van de wet. De overheid moet proberen om kinderen zo lang mogelijk buiten de strafrechtelijke procedures te houden.

OPMERKING: De Nederlandse regering gaat bij artikel 40 uit van het volgende: Als een kind in Nederland een lichte overtreding heeft begaan, mag de rechter het kind berechten zonder dat hij/zij de hulp heeft van een advocaat.

Kinderrechten & Vreemdelingenbeleid

INDICATOREN VLUCHTELINGEN- en 'ILLEGALE' KINDEREN	2007
Vrijheidsberoving kinderen op grond van verblijfstitel	160
Aantal afwijzingen Machtiging Voorlopig Verblijf minderjarigen verblijf bij ouder	1700
Aantal afwijzingen Machtiging Voorlopig Verblijf ouder verblijf bij kind	100

Bron: Brief Ministerie van Justitie d.d. 12 december 2007/ 5518960/07/SCV

Nederland moet op grond van het IVRK vluchtelingen- en asielzoekerskinderen extra bescherming bieden. Het recht in artikel 22 IVRK is een zogenaamd voorrangrecht: kwetsbare kinderen hebben recht op bijzondere bescherming. De naleving van die principes staat anno 2008 in Nederland echter ernstig onder druk. Het detineren van kinderen op grond van hun verblijfsstatus is geen uitzondering. Gezinnen met kinderen worden letterlijk op straat gezet nadat hun aanvraag voor verblijf is afgewezen. Daarmee is het vreemdelingenbeleid in Nederland op zijn zachtst gezegd 'hard' te noemen. Naast vluchtelingen- en asielzoekerskinderen is er een andere groep kinderen bij wie de realisering van kinderrechten onder druk staat. Kinderen zonder verblijfsvergunning: "illegale" kinderen. Veel kinderrechtschendingen die deze kinderen treffen zijn terug te voeren op de schending van het non-discriminatie-beginsel in artikel 2 van het IVRK. De Nederlandse overheid is van mening dat sommige groepen kinderen, zoals "illegale" kinderen, niet onder de bescherming van het kinderrechtenverdrag vallen. Zij zouden daarom geen recht op voorzieningen hebben, zoals adequate huisvesting, gezondheidszorg en een toereikende levensstandaard.

Het hoogste rechtscollege binnen het bestuursrecht, de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State, heeft in zaken waarbij kinderen zonder verblijfsvergunning een beroep deden op artikel 2 IVRK bepaald dat het onderscheid tussen kinderen

zonder en met verblijfsrecht een zakelijk juridisch onderscheid is, dat niet valt onder artikel 2 IVRK, het non-discriminatie-beginsel. Daarmee zeggen zij dat uitsluiting van kinderen zonder verblijfsvergunning geen discriminatie zou zijn. Deze uitleg over de reikwijdte van het IVRK staat op gespannen voet met de richtlijnen van het Comité voor de Rechten van het Kind. Daarin wordt steeds benadrukt dat alle rechten uit het VN-Kinderrechtenverdrag van toepassing zijn op **alle** kinderen die onder de rechtsmacht van Nederland vallen.

Hoewel "illegale" kinderen net als alle andere kinderen recht hebben op kindbeschermingsmaatregelen, zoals een onder-toezichtstelling en uithuisplaatsing, is het voor hen heel moeilijk om vervolgens een passende behandeling te krijgen. Die speciale zorg die dan vaak nodig is, valt onder de AWBZ en "illegale" kinderen zijn hiervoor niet te verzekeren. Eenzelfde probleem treft de jeugdzorg, die in beginsel wél toegankelijk is voor het "illegale" kind. Verdere behandeling door bijvoorbeeld een psycholoog, of begeleiding van het gezin van herkomst waarin de problemen zijn geworteld, worden niet vergoed.

Er moet in 2008 nog veel gebeuren wil Nederland voldoen aan de bepalingen van het IVRK over vluchtelingen-, asielzoekers- en "illegale" kinderen.

Op een **schaal van 1 tot 5** scoorde **HET DESKUNDIGENPANEL** een **2**, een onvoldoende. Daarmee voldoet het vreemdelingenbeleid volgens hen anno 2008 niet aan de beginselen van het IVRK. Eén van de panelleden merkte daarbij op:

"Er wordt geenszins alles aan gedaan om elk illegaal verblijvend kind in Nederland optimaal tot zijn/haar recht te laten komen".

ARMOEDE EN ILLEGALE KINDEREN

In de regeringsrapportage 2007 geeft de Nederlandse regering aan het Comité voor de Rechten van het Kind aan dat mensen die een minimuminkomen verdienen niet in armoede leven. Hierbij wordt geen rekening gehouden met de problemen van "illegale" kinderen. Zij lopen veel meer kans op fysieke mishandeling, verwaarlozing, seksueel misbruik, en psychisch geweld dan andere kinderen. De huisvesting is slecht, er is weinig tot geen privacy, ouders zijn getraumatiseerd en reageren vaak hun problemen af op hun kinderen. Om armoede te bestrijden is het noodzakelijk om alle facetten van armoede te meten, waaronder sociale uitsluiting. Daarbij mag geen groep worden uitgesloten van de meting, waaronder "illegale" kinderen.

RECHTSPRAAK EN "ILLEGALE" KINDEREN

Rb. Den Haag in (Proef)proces Wij Willen Blijven: 11 juli 2007 269728/ HA ZA 06-2426

Op 21 juni 2007 stond de Vereniging Wij Willen Blijven, bestaande uit meer dan 2000 kinderen, en Defence for Children International voor de rechter. De kinderen wilden hun recht halen op grond van het Kinderrechtenverdrag. Zij woonden allemaal al lang in Nederland, veel van hen zaten in vreemdelingenbewaring en allemaal werden ze gedreigd met uitzetting. De rechter zou volgens de kinderen ook naar het belang van het kind moeten kijken als ze besluit iemand uit te zetten. Alle vorderingen werden afgewezen.

Immiddels is duidelijk dat veel kinderen van de Vereniging Wij Willen Blijven onder de pardonregeling vallen. Maar honderden ook niet. Sommige van hen wonen al meer dan vijf jaar in Nederland, spreken Nederlands, gaan hier naar school en zijn volledig ingeburgerd. Het is in hun belang om hier te blijven. De kinderen hebben besloten om in hoger beroep te gaan. Ze eisen dat worteling als verblijfgrond wordt erkend om te kunnen blijven in Nederland.

Geen kind hoort "illegaal" te zijn. Na het vreemdelingenbeleid van Minister Verdonk, dat geen rekening hield met kinderen en hun rechten, is met het aantreden van Staatssecretaris Albayrak de hoop gerezen op een kindvriendelijk(er) vreemdelingenbeleid conform het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind. De praktijk zal moeten uitwijzen of deze hoop reëel blijkt. Nog steeds leven in 2008 "illegale" kinderen in erbarmelijke omstandigheden.

Margrite Kalverboer

Universitair docent orthopedagogiek en onderzoeker Rijksuniversiteit Groningen

In 2008 lopen "illegale" kinderen meer risico om pijn te hebben dan "legale" kinderen. Voor "illegale" kinderen moet er anno 2008 nog steeds meer moeite gedaan worden om bij een zorginstantie, zoals de dokter, het Bureau Jeugdzorg, of de jeugd GGZ gezien en geholpen te worden.

Marjan Mensinga

Pharos: Landelijke kenniscentrum voor vluchtelingen en gezondheid

"Het opsluiten van vreemdelingenkinderen, puur op basis van hun status als "illegaal" kind, is een vorm van geweld tegen kinderen en schendt ook het non-discriminatiebeginsel uit het VN-Kinderrechtenverdrag".

Prof. Pinheiro

tijdens de internationale conferentie Stop Violence against Children, 9 november 2007

"De Nederlandse overheid dient de Vreemdelingenwet uit 2001 te herzien opdat het in overeenstemming is met de internationale normgeving", en "Detentie van kinderen wier verzoek om toelating als vluchteling is afgewezen mag alleen in laatste instantie plaatsvinden. Zij dienen adequaat onderwijs en huisvesting te krijgen".

Dit was de aanbeveling die het VN-Comité voor de Rechten van het Kind in 2004 aan Nederland deed over het vreemdelingenbeleid. Anno 2008 is het in Nederland nog steeds realiteit dat "illegale" kinderen gevangen worden gezet, onnodig van hun ouders worden gescheiden en verstoken blijven van gezondheidszorg, onderwijs en huisvesting.

KINDERRECHTENBEGINSELEN en VREEMDELINGENBELEID

- 1 Het belang van het kind staat voorop in het vreemdelingenbeleid: art. 2, 3 en 22 IVRK
- 2 Alle rechten gelden voor alle kinderen: dus ook voor "illegale" kinderen, art. 2 IVRK, waaronder recht op gezondheidszorg, art. 24 IVRK en op een toereikende levensstandaard, art. 27 IVRK
- 3 Vluchtelingenkinderen krijgen extra bescherming: art. 22 IVRK
- 4 Vluchtelingen- asielzoekerskinderen en "illegale" kinderen hebben recht op gezinsleven: artikel 2 en 9 IVRK en op gezinshereniging, art. 2 en 10 IVRK
- 5 Geen enkel kind wordt op onwettige of willekeurige wijze van zijn of haar vrijheid beroofd: art. 2 en 37 IVRK

Om te voldoen aan de kinderrechten-beginselen op het gebied van het vreemdelingenbeleid moeten we in Nederland in 2008:

- 1 Bovenal het vreemdelingenbeleid in overeenstemming brengen met de bepalingen uit het IVRK. Dat houdt ook in: worteling van kinderen moet als verblijfgrond kunnen gelden.
- 2 Geen kind op grond van verblijfsstatus in de cel stoppen: er moeten alternatieven komen voor vreemdelingenbewaring, zoals het laten verblijven van "illegale" minderjarigen met hun ouders in onderdaklocaties.
- 3 Alle kinderen een toereikende levensstandaard (onderdak, kleding en eten), gezondheidszorg en adequate huisvesting bieden, ook vluchtelingen-asielzoekers- en "illegale" kinderen.
- 4 Het recht op gezinsleven garanderen voor alle kinderen in Nederland.

Kinderrechten & Kindermishandeling

INDICATOR KINDERMISHANDELING	2006	2007	Vershil
Percentage meldingen van kindermishandeling	0,3 %	0,44 %	+ 0,13 %
Onderzoeken AMK	13.815	19.000	+ 30 %

Bron: Kinderen in Tel 2006 en 2007 en cijfers MO-Groep november 2007

Onder kindermishandeling in artikel 19 IVRK wordt verstaan: alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijk of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik. Daarmee hebben deze bepalingen een nauwe relatie met andere artikelen van het Verdrag. Zo is er in het geval van 'exploitatie' een directe relatie met artikel 34 IVRK over bescherming van kinderen tegen iedere vorm van seksuele uitbuiting. Recent gepubliceerd onderzoek (Van IJzendoorn/ Pinzie 2005) geeft aan dat er in Nederland veel meer kinderen mishandeld worden dan we tot nu toe dachten. In plaats van 50.000 á 80.000 gevallen van kindermishandeling per jaar moeten we nu uitgaan van 106.000 á 160.000 kinderen per jaar.

Positief is dat in 2007 een wettelijk verbod op slaan in de opvoeding is opgenomen in het Burgerlijk Wetboek. Het geeft aan dat het slaan van kinderen ontoelaatbaar is. Ook de symbolische functie van het artikel is erg belangrijk. De oprichting van het Ministerie voor Jeugd en Gezin, met als speerpunt kindermishandeling, geeft aan dat het probleem serieus wordt genomen. In het Actieplan Aanpak Kindermishandeling wordt aangegeven dat de RAAKmethode landelijk doorgevoerd gaat worden; een verplichte meldcode kindermishandeling is echter geen vereiste. Nog steeds is er geen beleid en actieplan voor kwetsbare kinderen en doelgroepenbeleid: voor slachtoffers van eer – en traditiegerelateerd geweld is weinig aandacht.

In opdracht van de Verenigde Naties is een wereldwijd onderzoek gedaan naar Geweld tegen Kinderen onder leiding van de Braziliaanse professor Pinheiro: de Violence Study. Het onderzoek duurde van 2003 tot 2006. De uitkomst maakt pijnlijk duidelijk dat geweld tegen kinderen overal gebeurt, in elk land, in elke samenleving en in elke laag van de bevolking. Geen enkele vorm van geweld tegen kinderen is te rechtvaardigen en al het geweld tegen kinderen is te voorkomen. Uiteraard gelden de uitkomsten van het onderzoek ook voor Nederland. Eén van de voornaamste aanbevelingen van het onderzoek is om een actieplan op te stellen op alle aanbevelingen van de Violence Study om kindermishandeling te voorkomen. Nederland heeft in 2007 een Actieplan opgesteld over de aanpak van kindermishandeling, Kinderen Veilig Thuis. Dit Actieplan is echter voornamelijk gericht op kindermishandeling binnen het gezin, het sluit niet volledig aan bij de uitkomsten van de Violence Study. Nederland heeft nog steeds geen actieplan opgesteld op alle vormen van kindermishandeling, zoals kinderprostitutie.

Kortom: we kunnen in Nederland nog veel meer doen om kinderen te beschermen tegen kindermishandeling, zowel binnen als buiten het gezin. Hierdoor voldoen we anno 2008 in Nederland lang niet altijd aan de beginselen van het IVRK om kindermishandeling te voorkomen.

KINDERRECHTENBEGINSELEN en KINDERMISHANDELING

- 1 Het belang van het kind staat voorop in de bestrijding van kindermishandeling, art. 3 en art. 19 IVRK
- 2 Kinderen moeten worden beschermd tegen alle vormen van kindermishandeling, binnen het gezin, art. 19 IVRK
- 3 Kinderen moeten worden beschermd tegen alle vormen van kindermishandeling, buiten het gezin, art. 19 IVRK
- 4 Mishandelde kinderen moeten goed worden geholpen, art. 19 en art. 39 IVRK

1 2 **3** 4 5

Op een schaal van 1 tot 5 scoorde HET DESKUNDIGENPANEL een 3. Daarmee voldoet de aanpak van kindermishandeling volgens hen anno 2008 niet aan de beginselen van het IVRK. Opgemerkt werd dat "vermoedens van kindermishandeling worden regelmatig niet (meteen) gemeld omdat men het lastig vindt om de ouders er op aan te spreken, men de band met de ouders niet op het spel wil zetten of uit angst voor repercussies. Een andere reden kan zijn de verwachting dat een andere instantie er wel werk van zal maken. Daarmee is dus ook de bescherming van kinderen onvoldoende gewaarborgd. Soms is er geen vertrouwen in de follow-up na de melding. Waar het gaat om hulp aan mishandelde kinderen wordt in de praktijk nog te vaak of te lang geschipperd tussen het belang van de ouders en dat van het kind".

ARME KINDEREN EN KINDERMISHANDELING

Uit het recente onderzoek naar kindermishandeling in Nederland (Van IJzendoorn/Pinzie, 2005) blijkt dat werkloze ouders en ouders met weinig of geen opleiding zich relatief het meest schuldig maken aan kindermishandeling. Een effectief scholing- en werkgelegenheidsbeleid en beleid gericht op armoede-bestrijding in het algemeen is dan ook één van de beste manieren om kindermishandeling tegen te gaan.

Nederland investeert volstrekt onvoldoende in de gezonde gevoelsontwikkeling (om te beginnen de veilige hechting) van het (jonge) kind, in therapie voor mishandelde kinderen en in hun eigen jeugd beschadigde ouders, in voorbereiding op ouderschap, in onderzoek naar de geschiktheid niet alleen van adoptie- en pleeg- maar van alle ouders, in ondersteuning van ouders, in onderwijs en informatie over kinderrechten, en meer in het algemeen in het aanpakken van allerlei risicofactoren in het gezin en in de maatschappij voor kindermishandeling en andere vormen van vermijdbare kinderbeschadiging. Een klein lichtpuntje is dat ouders sinds 25 april 2007 hun kind niet meer mogen slaan, uitschelden en vernederen (Staatsblad 2007, nr. 145). De plannen van het kabinet, hoezeer op zich ook toe te juichen, staan nog steeds in geen enkele zinnige verhouding tot de omvang en ernst – de menselijke en de economische kosten! – van kindermishandeling in Nederland.

Prof. dr. Jan Willems

bijzonder hoogleraar Rechten van het Kind, Vrije Universiteit Amsterdam & Capaciteitsgroep Internationaal en Europees Recht en Centrum voor de Rechten van de Mens, Universiteit Maastricht

"De beste manier om met geweld tegen kinderen om te gaan, is het aan te pakken bij de bron, voordat het plaatsvindt. Iedereen heeft hierin een taak. Maar de overheid is de eerstverantwoordelijke. Die moet ervoor zorgen dat alle geweld tegen kinderen strafbaar is, ongeacht waar en door wie het wordt gepleegd."

Prof. Pinheiro

UN Study Violence against Children, 2006

Nog steeds, in 2008, hebben kinderen die slachtoffer zijn van geweld (in hun gezin) geen goed 'huis' in Nederland. De Jeugdzorg is een onbewoonbaar verklaarde woning geworden voor kinderen die te maken hebben met kindermishandeling, seksueel misbruik en huiselijk geweld. Als een goede aannemer zou het Ministerie voor Jeugd en Gezin het huis van de Jeugdzorg moeten slopen en een geheel nieuw, kindvriendelijk huis moeten bouwen. De 'keten' moet doorbroken worden, en om de 'kinderen van het geweld' heen dient een cirkel te komen van professionals die veel kennis en kunde hebben over geweld tegen kinderen. Multidisciplinaire centra voor diagnostiek en behandeling van verwaarlozing, mishandeling (waaronder partner geweld) en seksueel misbruik zijn noodzakelijk.

Prof. dr. Francine Lamers-Winkelmann

bijzonder hoogleraar Preventie en Hulpverlening inzake Kindermishandeling Vrije Universiteit Amsterdam

Geweld tegen kinderen is helaas een te veel voorkomend en een welhaast onuitroeibaar probleem, zo lijkt het. Toch hebben we een VN-kinderrechtenverdrag, (inter)nationale regelingen en wetten die geweld tegen kinderen beogen tegen te gaan en/of gepleegd geweld bestraffen. Daarnaast is er ook nog het gezond verstand dat weet dat kindermishandeling niet mag gebeuren. En toch, en toch ...vele duizenden kinderen zijn in 2008 in Nederland nog jaarlijks het slachtoffer van mishandeling, misbruik, verwaarlozing en/of non-verbaal geweld. Dit is onaanvaardbaar en mag niet zo doorgaan, omdat de schade hiervan voor die kinderen zowel nu als later gigantisch is. Daarom: Stop geweld tegen kinderen!

Prof. mr. Paul Vlaardingbroek

Hoogleraar jeugdrecht, Universiteit Tilburg

De omvang van kindermishandeling bewijst vooral dat ouderschap een broze aangelegenheid is. Ruimhartige ondersteuning van ouders is daarom de belangrijkste preventie van kindermishandeling. De bij veel beleidsmakers en politici bestaande opvatting, ook nog in 2008, dat goede ouders het alleen wel af kunnen getuigt van onverschilligheid jegens ouders, is schadelijk voor kinderen en funest voor de samenleving.

Prof. dr. Herman Baartman

emeritus hoogleraar Preventie en Hulpverlening inzake Kindermishandeling (VU)

Om te voldoen aan de kinderrechten-beginselen om kindermishandeling te voorkomen moeten we in Nederland in 2008:

- 1 Professionaliseren. Iedereen die met kinderen werkt moet op de hoogte zijn hoe zij kindermishandeling kunnen voorkomen, signaleren en tegengaan. En wat ze vervolgens moeten doen als er een vermoeden van kindermishandeling is.
- 2 De omslag maken naar preventie. Dat houdt in: een landelijke uitrol van de RAAKmethode, waarbij de Overheid regie houdt, een landelijke verplichte doorvoering van een uniforme meldcode en effectief gebleken interventies ter voorkoming van kindermishandeling moeten landelijk worden doorgevoerd.
- 3 Meer zorg hebben voor kwetsbare kinderen. Van sommige groepen kinderen weten we dat ze meer risico lopen op kindermishandeling, waaronder arme kinderen, kinderen in instellingen, gehandicapte kinderen en illegale kinderen.
- 4 Een Nationaal Actieplan maken op de aanbevelingen uit de VN Violence Study, met concrete plannen om kindermishandeling (ook buiten gezin) tegen te gaan.

Kinderrechten & Gezondheidszorg

INDICATOR GEZONDHEIDSZORG	2006	2007	Vershil
Kindersterfte: aantal 1 – t/m 14 jarigen dat sterft	17,4 %	17,55 %	+ 0,15 %
Zuigelingensterfte: promillage zuigelingensterfte 0 tot 1 jaar	3,9	4,44	+ 0,54 %
Percentage Tienermoeders (15-19 jarigen)	1,0 %	0,86 %	- 0,14 %

Bron: Kinderen in Tel 2006 en 2007

Het recht op gezondheidszorg in het IVRK is een van de basisvoorzieningen voor kinderen. Het gaat over de behandeling en bestrijding van ziekte, maar ook over de voorzieningen die nodig zijn om te kunnen (over)leven. De openbare gezondheidszorg zorgt in Nederland voor de bescherming, bevordering en bewaking van de volksgezondheid en collectieve preventie. Het nieuwe kabinet heeft vanaf 2007 veel aandacht voor de gezondheid van kinderen. Er wordt veel geïnvesteerd in preventie van roken, obesitas en alcohol. Dat zijn goede ontwikkelingen. Toch zijn er ook punten van zorg op het gebied van de gezondheidszorg.

Er zijn grote zorgen over het gebrek aan structurele ondersteuning van de activiteiten gericht op signalering en aanpak van kindermishandeling binnen de gezondheidszorg en met name binnen de ziekenhuizen. De politiek en de zorgverzekeraars doen weinig om dit ernstige probleem te verhelpen. Net als voor de jeugdzorg, moet er ook voor de gezondheidszorg, één van de primair signalerende partijen van kindermishandeling, meer geld worden uitgetrokken om kindermishandeling ook vanuit de gezondheidszorg aan te kunnen pakken.

Er zijn ernstige zorgen over de gezondheidszorg voor illegale kinderen. Zij kunnen zich niet verzekeren tegen AWBZ-zorg. Bekend is dat ziekenhuizen en artsen noodzakelijke behandelingen voor deze kinderen weigeren. Ook de geestelijke gezondheidszorg laat veel te wensen over. Uit recentelijk onderzoek van Gezondheidsnet blijkt dat kinderen steeds vaker emotionele problemen hebben, maar dat ondanks deze toename van benodigde psychische zorg, nog steeds maar een klein deel van alle kinderen met deze problemen wordt geholpen.

Ook moeten we stilstaan bij meisjesbesnijdenis. Meisjesbesnijdenis is in Nederland nog steeds een veel voorkomend probleem, ondanks dat het strafbaar gesteld is in het Wetboek van Strafrecht als een vorm van 'mishandeling'; het is namelijk een opzettelijke benadeling van de gezondheid. Meisjesbesnijdenis gebeurt nog steeds in privé-klinieken, maar de overheid heeft tot nu toe geen landelijk onderzoek gedaan. Er is geen actieplan voor deze vorm van kindermishandeling, ondanks de actieve verplichting voor Nederland in artikel 24 lid 3 IVRK: Nederland moet traditionele gebruiken en tradities afschaffen die slecht zijn voor de gezondheid van kinderen. Nederland moet zich dus meer inzetten om die tradities tegen te gaan.

Kortom: anno 2008 kunnen we in Nederland nog meer doen om de beginselen over gezondheidszorg uit het IVRK na te leven.

KINDERRECHTENBEGINSELEN en GEZONDHEIDSZORG

- 1 Het belang van het kind staat voorop in de gezondheidszorg, artikel 3 en 24 IVRK
- 2 Ouders moeten ervoor zorgen dat hun kind gezond is, artikel 18 en 24 IVRK
- 3 De regering moet ervoor zorgen dat er voor alle kinderen een goede gezondheidszorg is, artikel 24 IVRK
- 4 Gezondheid van kinderen gaat boven tradities, artikel 24 lid 3 IVRK

1 2 3 4 5

HET DESKUNDIGENPANEL scoorde op een schaal van 1 tot 5 een 2. Daarmee voldoet de gezondheidszorg volgens hen anno 2008 niet aan de beginselen van het IVRK. Aangegeven werd dat zowel de overheid als de ouders meer moeten doen om het goede voorbeeld te geven: *"Het belang van het kind staat misschien wel vooraan qua intentie en goede bedoelingen, maar vanwege onduidelijke taakafbakening en een overmaat aan instanties die hun beleid niet of slecht op elkaar afstemmen, is het kind vaak de dupe. Met name gezondheidsmankementen die de schoolloopbaan van het kind belemmeren moeten scherp(er) in de gaten gehouden worden. Met name allochtone ouders moeten erbij ondersteund worden dat hun kind gezond blijft op het gebied van eetgewoontes, lichamelijke training van meisjes e.d."*

ARME KINDEREN EN GEZONDHEIDSZORG

Arme kinderen lopen verhoogde gezondheidsrisico's omdat ze onvoldoende of ongezond eten, geen sport kunnen beoefenen en geen medische en tandheelkundige zorg kunnen betalen. Uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (2007) volgt dat 40.000 kinderen onverzekerd zijn: dit zijn merendeel arme kinderen, waarvan ook een deel "illegale" kinderen die zich niet kunnen verzekeren.

Bron: CBS (2007)

Ieder kind heeft recht op gezondheid. Gelukkig is de jeugdgezondheidszorg in Nederland goed geregeld. Maar het kan beter. Zo moeten de schotten tussen jeugdzorg en jeugdgezondheidszorg verdwijnen, zodat jeugdgezondheidszorg signalen over mishandeling kan doorgeven aan jeugdzorg. Immers, geen enkel kind mag worden mishandeld. Daarnaast moeten we weten of onze zorg wel echt de problemen oplost. In opdracht van het Ministerie voor Jeugd en Gezin stimuleert ZonMw vanaf 2007 dan ook onderzoek naar de effectiviteit van vroegsignaleringsinstrumenten, interventies en richtlijnen. ZonMw werkt hierin nauw samen met het Nederlands Jeugdinstituut en het RIVM/Centrum Jeugdgezondheid. Het doel: betere zorg voor de jeugd!

Senator dr. Kim Putters

voorzitter Programmacommissie Zorg voor Jeugd van ZonMw

Om kindermishandeling aan te pakken is een structurele aanpak vanuit de gezondheidszorg absoluut vereist. Het voorkomt ernstige gezondheid- en maatschappelijke schade (en kosten) zowel op korte als op lange termijn. Alleen vergoeden de huidige Diagnose Behandeling Combinaties die geleverde inspanningen vrijwel niet. Het wordt tijd dat de politiek en zorgverzekeraars een nieuwe koers bepalen en dat er voldoende financiële middelen voor preventie, signalering van vermoedens, diagnostiek, interventie en behandeling van kindermishandeling ook in de gezondheidszorg beschikbaar komen. Dat houdt in:

- De inzet van signaleringsinstrumenten op alle Spoedeisende Hulpafdelingen in Nederland
- Een richtlijn en meldcode
- Een goed functionerend intervisie team met experts van binnen en buiten het ziekenhuis (waaronder met name ook een vertrouwensarts van het AMK) gericht op diagnose-ricisotaxatie-behandeling en interventie ter voorkoming van recidief kindermishandeling
- Een systeem van permanente scholing passend bij de functie van elke medewerker in het ziekenhuis

Rian Teeuw

kinderarts AMC

Meisjesbesnijdenis is in Nederland nog steeds een veel voorkomende zaak. Dit traditionele gebruik is schadelijk voor de gezondheid en het welbevinden van meisjes. En hoewel het strafbaar is gesteld als mishandeling in het Wetboek van Strafrecht, vindt het nog steeds plaats, waaronder in privé-klinieken in Nederland. De Nederlandse overheid moet haar verantwoordelijkheid nemen: een landelijk onderzoek en een landelijk gecoördineerd Actieplan om deze ernstige vorm van kindermishandeling te voorkomen. Daarmee voldoen we in Nederland aan onze verplichting in art. 24 lid 3 IVRK: gezondheid van kinderen gaat boven tradities.

Ineke van Winden

Stichting Kinderpostzegels Nederland

Om te voldoen aan de kinderrechtenbeginselen op het gebied van de gezondheidszorg moeten we in Nederland in 2008:

- 1 Gezondheidszorg voor alle kinderen in Nederland garanderen, ook voor "illegale" kinderen.
- 2 Betere ondersteuning realiseren vanuit de gezondheidszorg om kindermishandeling tegen te gaan.
- 3 Ondervoeding beter signaleren bij kinderen in verband met armoede.
- 4 Een landelijk onderzoek doen naar meisjesbesnijdenis: om meisjesbesnijdenis tegen te gaan is het noodzakelijk dat er een landelijke aanpak komt.
- 5 De geestelijke gezondheidszorg verbeteren, waaronder een toename realiseren van het aantal jeugdpsychiaters.

Kinderrechten & Jeugdzorg

INDICATOR JEUGDZORG	2006	2007	Vershil
Aanmeldingen Bureau Jeugdzorg	73.975	82.268	+ 11 %
Maatregelen Jeugdbescherming	38.967	43.000	+ 10 %
Kinderen langer dan 9 weken op wachtlijst (einde v/h jaar)	425	4000	+ 841 %

Bron: Kinderen in Tel 2006 en 2007 en cijfers MO-Groep november 2007

In 2005 trad in Nederland de Wet op de Jeugdzorg in werking. Artikel 3 IVRK werd daarvoor als uitgangspunt gebruikt: het belang van het kind staat centraal. Zorg op maat, een indicatiebesluit dat een recht op jeugdzorg geeft, één Bureau Jeugdzorg per provincie en meer zeggenschap van cliënten moesten daarvoor zorgen. Deze uitgangspunten bleken echter moeilijk te realiseren. In 2007 werd het (programma)Ministerie voor Jeugd en Gezin opgericht. Daarmee kwam er één aanspreekpunt voor het jeugdbeleid. De Wet op de Jeugdzorg leek de problemen en de wachtlijsten in de jeugdzorg niet op te lossen, het recht op jeugdzorg werd niet waargemaakt. De Minister voor Jeugd en Gezin gaf bij zijn aantreden aan dat hij het jeugdbeleid zal baseren op het VN-Kinderrechtenverdrag. Dat betekent een jeugdzorg waarin het belang van het kind voorop staat, een jeugdzorg met inspraak, met voldoende middelen en met kwaliteit.

Er zijn in 2007 al veel goede stappen gezet om de jeugdzorg te verbeteren. Zowel in kwantiteit als in kwaliteit. Er wordt veel geld beschikbaar gesteld, maar helaas niet altijd op structurele basis. Het Deltaplan zal worden doorgevoerd; waarbij een combinatie van verlaging van de caseload van gezinsvoogden en het kwaliteitsprogramma Beter Beschermd moeten leiden tot een jeugdzorg waarbij het kind weer centraal staat. De sector

zal worden geprofessionaliseerd en tuchtrecht wordt geïntroduceerd. Er komt nieuwe wetgeving om eerder in te kunnen grijpen om erger te voorkomen. De Centra voor Jeugd en Gezin moeten bijdragen aan de omslag naar preventie.

Wij gaan er van uit dat alle goede plannen de jeugdzorg zullen verbeteren. Dat is hard nodig. Er zijn anno 2008 nog steeds wachtlijsten bij de AMK's, de instellingen en de crisisopvang. De noodzakelijke behandeling van kinderen laat veel te wensen over. Het gaat veelal om jongeren met ernstige gedragsproblemen die behandeling nodig hebben. Er is onvoldoende adequaat geschoold personeel. De start van de behandeling laat hierdoor vaak maandenlang op zich wachten. Er wordt in Nederland nog steeds niet voldoende gewerkt volgens de visie dat opgroeien in een gezin pedagogisch vaak het beste is voor een kind: de opvang van kinderen is er nog steeds op gericht om hen in instellingen te plaatsen.

Nog steeds lukt het ons anno 2008 in Nederland niet om de jeugdzorg vorm te geven waarbij het belang van het kind voorop staat, er voldoende inspraak is, voldoende structurele middelen worden vrijgemaakt en kwaliteit van de hulpverlening hoog is. Hierdoor voldoen we anno 2008 in Nederland lang niet altijd aan de jeugdzorgbeginselen van het IVRK.

KINDERRECHTENBEGINSELEN en JEUGDZORG

- 1 Het belang van het kind staat voorop in de jeugdzorg, art. 3 en art. 39 IVRK
- 2 Een jeugdzorg vrij van discriminatie, art. 2 en art. 39 IVRK
- 3 Een jeugdzorg met inspraak, art. 12 en art. 39 IVRK
- 4 Een jeugdzorg die adequate bescherming en zorg biedt, art. 19 en 39 IVRK
- 5 Een jeugdzorg met voldoende middelen, art. 3 lid en 4 IVRK

1 2 3 4 5

HET DESKUNDIGENPANEL scoorde op een schaal van 1 tot 5 een 2. Daarmee voldoet de jeugdzorg volgens hen anno 2008 niet aan de beginselen van het IVRK. Een van de panelleden merkte daarbij op: *"Ook in de jeugdzorg geldt dat nog teveel vanuit instellingsbelang wordt gedacht in plaats van uit het belang van het kind. Overigens is aan de organisatie van inspraak op cliëntniveau (via het behandelplan) en instellingsniveau de afgelopen jaren veel verbeterd. De inrichting van het stelsel leidt tot een vorm van selectie aan de poort: allochtone jeugdigen belanden eerder in de justitiële jeugdzorg (en in het jeugdstrafrecht), terwijl autochtone jeugd oververtegenwoordigd is in de vrijwillige jeugdzorg."*

ARME KINDEREN EN JEUGDZORG

Steeds vaker kenmerkt de problematiek van gezinnen die het moeilijk hebben zich door "multiprobleem". Een gezin dat in de jeugdzorg beland is, heeft vaak ook financiële problemen. Arme kinderen zijn in de jeugdzorg oververtegenwoordigd. Buiten steun bieden aan de ouders en toezicht te houden op het kind, richt de hulpverlening zich dan óók op het oplossen van de schulden.

Bron: CPB en CBS.

RECHTSPRAAK EN JEUGDZORG

Uitspraak artikel 3 en 37 IVRK (Rb Groningen 89153/JE RK 06-694)

"Ingevolge artikel 3, eerste en tweede lid, van het IVRK, welk artikel rechtstreekse werking heeft, vormen bij alle maatregelen betreffende kinderen de belangen van het kind de eerste overweging, en verbinden Staten die partij zijn bij dit Verdrag zich ertoe het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor zijn of haar welzijn. Artikel 37 aanhef en onder b, van evengenoemd Verdrag regelt dat geen enkel kind op onwettige of willekeurige wijze van zijn of haar vrijheid wordt beroofd. Vast staat dat A. op dit moment verstoken blijft van adequate zorg; vast staat eveneens dat A. reeds méér dan een jaar in een gesloten instelling verblijft waar hem de noodzakelijke, geïndiceerde behandeling van zijn problematiek niet wordt geboden. De kinderrechtster is dan ook van oordeel dat een daadwerkelijke behandeling van A. op grond van artikel 1 van de Wet op de jeugdzorg in combinatie met artikel 3 van het Internationale Verdrag tot bescherming van de rechten van het kind zo spoedig mogelijk een aanvang dient te nemen. A. dient thans binnen een termijn van 2 weken na datum van deze beschikking geplaatst te worden op een voor hem geëigende behandelinstelling".

Kortom: de rechter oordeelde dat een LVG jongen (IQ 61) die al meer dan een jaar in een Justitiële Jeugdinrichting verbleef per direct overgeplaatst moest worden naar een behandelplek. De beslissing werd mede gebaseerd op het IVRK. Aan artikel 3 IVRK werd rechtstreekse werking toegekend.

Ik vind het niet leuk, steeds ga ik ergens anders heen. Eerst ga ik hier heen, dan ga ik daar heen, nu moet ik naar Groningen, straks moet ik zeker naar België of naar Duitsland. Ik wil graag ergens blijven, me thuis voelen. Ik wil voetballen en vrienden maken en echt wonen in een huis. Mijn voogd doet zijn best, meer kan hij niet doen. Ik krijg wel eens een cadeautje van hem en van mijn eigen vader krijg ik niks.

Jeugdzorgpupil V.

13 jaar, IQ 65, woonde in 3 maanden in 4 verschillende instellingen, waaronder in een gesloten instelling waar hij vaak werd geseptoreerd.

De noodzakelijke kwaliteitsverbetering van de jeugdzorg wordt anno 2008 steeds nadrukkelijker gezocht in technocratische oplossingen. De waarde van het 'gewone' intermenselijke contact verdwijnt op de achtergrond. Werkers worden uitwisselbaar geacht. Het omgangsklimaat verslechtert. Leren van het gewone leven heeft niets aan waarde ingeboet. De jeugdzorg moet terugkeren naar eenvoudige pretenties en die waarmaken. Het zou al een prestatie zijn als we de rechten van kinderen als uitgangspunt kiezen voor ons handelen in de werkpraktijk. Mooie nota's volstaan niet.

Kees Kleijbergen

directeur de Rading

Het VN-Comité voor de Rechten van het Kind deed op het gebied van de jeugdzorg in 1999 en 2004 de aanbeveling aan Nederland dat er uitbreiding moest komen van alternatieve zorg voor kinderen die (tijdelijk) niet meer thuis kunnen wonen. Het Comité gaf onder andere aan dat er uitbreiding moest komen van ondersteunende diensten en financiële bijstand aan pleeggezinnen. Ook deed zij, net als in 1999, de aanbeveling om een Kinderombudsman in te stellen. In 2008 zijn deze aanbevelingen niet of onvoldoende opgevolgd: Er is nog geen Kinderombudsman. En hoewel er extra middelen beschikbaar zijn gesteld voor plaatsingen in een pleeggezin, is de jeugdzorg nog steeds sterk gericht op plaatsing in een residentiële instelling.

Om te voldoen aan de kinderrechtenbeginselen op het gebied van de jeugdzorg moeten we in Nederland in 2008:

- 1 Het kind centraal stellen: passende zorg bieden voor ieder kind die dat nodig heeft. De noodzakelijke behandelingen moeten beschikbaar zijn, zowel in kwaliteit als in kwantiteit.
- 2 Het recht op jeugdzorg waarmaken. Dat betekent onder andere: geen wachtlijsten bij de Bureaus Jeugdzorg en de instellingen.
- 3 Laagdrempelige kindvriendelijke rechtshulp bieden: zoals vertrouwenspersonen, kinderrechtshulp en de Kindertelefoon.
- 4 Kinderen zoveel mogelijk in een gezin laten opgroeien: er moet alles aan worden gedaan om het recht op gezinsleven te garanderen.

Kinderrechten & Jeugdstrafrecht

INDICATOR JEUGDSTRAFRECHT	2006	2007	Vershil
Jeugdcriminaliteit	3,30 %	3,32	- 0,08 %
Maatregelen Jeugdreclassering	19.634	20.812	+ 6,00 %

Bron: Kinderen in Tel 2006 en 2007, www.dji.nl en www.mogroep.nl

Met het ondertekenen van het IVRK en onderliggende richtlijnen op het gebied van het jeugdstrafrecht, de zogenaamde Beijing- en Havana rules, zette Nederland de pedagogische aanpak in het jeugdstrafrecht voorop. Dat betekent: niet het straffen, maar de (her)opvoeding van de jeugdige delinquent staat voorop. Om daaraan te voldoen moeten we in Nederland bijvoorbeeld kinderen zo lang mogelijk buiten de strafrechtelijke procedure houden, kinderen pas opsluiten als er ècht geen andere mogelijkheid is en kinderen alleen maar voor een zo kort mogelijke tijd opsluiten.

Cijfers en de media geven aan dat de aanpak van jeugdcriminaliteit in Nederland in 2008 strenger is dan voorheen: de hekken worden alsmat hoger, er heerst een lik op stuk - beleid, snel en hard optreden en het meteen opsluiten van kinderen zijn geen uitzondering. Het aantal jongeren dat wordt vastgezet groeit nog steeds. De capaciteit in 2007 was ongeveer 3000 gesloten plaatsen. De politiek kondigde aan dat de capaciteit wordt uitgebreid. Een deel van de capaciteitsuitbreiding van deze jeugd afdelingen vindt in 2008 in volwassenengevangnissen plaats. Het is niet uitzonderlijk dat snel wordt besloten tot opsluiting als sanctie bij een wetsovertreding. Jongeren worden met volwassenen in politiecellen opgesloten en verhoord, zonder dat er iemand bij is. Mede door het gebrek aan noodzakelijke behandelingen

en resocialisatieprogramma's èn door minimale nazorg zijn de recidivecijfers van jeugdige delinquenten schrikbarend hoog.

Eind 2007 werd in de politiek weer gesproken over het vaker berechten van 16- en 17-jarigen volgens het volwassenenstrafrecht. Jongeren die volgens het volwassenenstrafrecht worden berecht, kunnen voor 30 jaar achter de tralies verdwijnen; er zit geen maximum aan hun detentie. Een groot nadeel is dat in dit geval de jongere zijn straf niet uitzit in een pedagogisch ingestelde jeugdinstelling, maar in een inrichting voor volwassenen. Dit levert een schending op van de beginselen van het IVRK over jeugdstrafrecht. Argumenten als "ernst van het feit" en "geschokte rechtsorde" vormen voor de rechter in veel gevallen aanleiding tot toepassing van het meerderjarigen strafrecht.

Ook werd er in Nederland weer gesproken over de mogelijkheid om kinderen onder de 12 jaar te berechten. De ontwikkelingen tonen aan dat er anno 2008 duidelijk een verharding aan de gang is in het jeugdstrafrecht. Niet de pedagogische aanpak, maar het straffen staat voorop.

Het niet voorop stellen van de pedagogische aanpak in het jeugdstrafrecht zorgt ervoor dat we anno 2008 in Nederland lang niet altijd voldoen aan de IVRK beginselen van het jeugdstrafrecht.

HET DESKUNDIGENPANEL scoorde op een **schaal van 1 tot 5** een **3**. Daarmee voldoet het jeugdstrafrecht volgens hen anno 2008 niet aan de beginselen van het IVRK. Een van de panelleden merkte daarbij op: *"In het jeugdstrafrecht strijden onherroepelijk het belang van het kind en het maatschappelijk belang om voorrang. Door de aanzwellende roep om strenger ingrijpen (ook buiten de strafrechtsfeer, denk aan de prep camps), zwaardere straffen en frequenter toepassing van het volwassenenstrafrecht, dreigt het kind belang overschaduwd te worden en straffen meer aandacht te krijgen dan opvoeden".*

KINDERRECHTENBEGINSELEN en JEUGDSTRAFRECHT

- 1 Het belang van het kind staat voorop in het jeugdstrafrecht: art. 3, 37 en 40 IVRK
- 2 De pedagogische aanpak staat centraal in het jeugdstrafrecht, niet het straffen: art. 37 en 40 IVRK
- 3 De opsluiting in een justitiële jeugdinstelling gebeurt alleen als laatste middel en maar zo kort mogelijk: art. 37 IVRK
- 4 Kinderen worden niet samengeplaatst met volwassenen in een gevangenis: art. 37 IVRK
- 5 Kinderen krijgen een eerlijk proces en juridische steun: art. 40 IVRK
- 6 Kinderen worden zo lang mogelijk buiten de strafrechtelijke procedures gehouden: art. 40 IVRK

ARME KINDEREN EN JEUGDSTRAFRECHT

Jeugdreclasseringwerkers zien in de praktijk dat arme kinderen een groter risico lopen om te vervallen in jeugdcriminaliteit dan andere kinderen. Door de armoede worden zij slachtoffer van sociale uitsluiting. Zij hopen weer aansluiting te vinden bij hun leeftijdgenoten met het stelen van mooie spullen, zoals make-up of een telefoon. Dat ze daarmee de wet overtreden, nemen zij op de koop toe. Kortom: armoede is een 'maatschappelijke' risicofactor voor jeugdcriminaliteit.

RECHTSPRAAK EN JEUGDSTRAFRECHT

Rb. Haarlem december 2007: 140689/KG ZA 07-614

"Volgens Q. handelt de Staat in strijd met de artikelen 3 lid 2, 4, 6 lid 2, 18, 20 en 37 sub b van het IVRK en artikel 5 lid 1 sub b van het EVRM door haar niet te plaatsen op een voor haar geschikte behandelplek. Dit betoog treft geen doel. Volgens vaste jurisprudentie van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State bevatten de artikelen 3 en 37 van het IVRK gelet op de formulering, geen normen die zonder nadere uitwerking in nationale wet- en regelgeving door de rechter direct toepasbaar zijn. Binnen het beperkte toetsingskader van dit kort geding is de voorzieningenrechter vooralsnog van oordeel dat dit evenzeer geldt voor de artikelen 4, 6 lid 2 18 en 20 van het IVRK, zodat daarop geen beroep kan worden gedaan".

Deze rechter ontzegde in deze zaak alle bepalingen van het VN-Kinderrechtenverdrag waarop een beroep werd gedaan directe werking in Nederland. Dit, in tegenstelling tot de zaak onder het thema jeugdzorg, waarbij de rechter in Groningen wél directe werking toekeende aan artikel 3 IVRK.

Het jeugdstrafrecht zoals dat nu bestaat in Nederland biedt onvoldoende mogelijkheden voor het bieden van een goed kader voor het opleggen van gedifferentieerde vormen van hulp voor de jongere en/of zijn ouders. Ik verwacht in dit opzicht veel van de gedragsbeïnvloedende maatregel, die volgend jaar zal worden ingevoerd.

Johan van Schaik

Gz-psycholoog en rapporteur Pro Justitia

Het is opmerkelijk dat we in Nederland een civiel jeugdrecht en een jeugdstrafrecht kennen. Het civiele jeugdrecht is er voor bedoeld om jeugdigen te beschermen als het fout dreigt te gaan in hun ontwikkeling. Een stoornis en/of gebrek aan ouderlijk gezag ligt daar dan vaak aan ten grondslag. Het jeugdstrafrecht is er voor bedoeld om jeugdigen die ontsporen/delicten plegen enerzijds te straffen en anderzijds nieuwe mogelijkheden te bieden. Een stoornis of gebrek aan ouderlijk gezag ligt vaak aan deze ontsporing ten grondslag. Als we meer naar de oorzaken gaan kijken en minder naar de uitingsvormen zouden we naar één jeugdrecht kunnen. Het recht van alle kinderen op een gezonde ontwikkeling. Waar, als het fout dreigt te gaan, vanuit bescherming wordt ingegrepen en waar straffen of inperking van vrijheid (indien nodig) in de opvoeding geïntegreerde elementen zijn.

John Nijhuis

Algemeen directeur Justitiële Jeugdinstelling
De Hunnerberg

Nederland heeft voorbehouden gemaakt bij de artikelen 37 en 40 IVRK. Op grond van het voorbehoud bij artikel 37 kunnen er nog steeds kinderen van 16 en 17 jaar volgens het volwassenenstrafrecht berecht worden. Het is mogelijk dat zij dan 30 jaar gevangenis krijgen, er zit geen maximum aan hun detentie. Op grond van het voorbehoud bij artikel 40 kunnen jeugdigen, als zij worden opgepakt, verhoord worden zonder dat er een raadsman bij is die hen helpt in de procedure. Het ziet er vooralsnog niet naar uit dat Nederland de voorbehouden intrekt. In 2004 zei het VN-Comité voor de Rechten van het Kind hierover in General Comment Nr. 10 (2007) Children's Rights in Juvenile Justice (2007):

"A number of States Parties have made reservations regarding this guarantee (article 40 (2)(b)(ii) CRC), apparently assuming that it requires exclusively the provision of legal assistance and therefore by a lawyer. That is not the case and such reservations can and should be withdrawn".

Om te voldoen aan de kinderrechtenbeginselen op het gebied van het jeugdstrafrecht moeten we in Nederland in 2008:

- 1 Bovenal de pedagogische aanpak in het jeugdstrafrecht centraal stellen: niet straffen, maar (her)opvoeden van kinderen moet leidend zijn.
- 2 Het opsluiten van kinderen tegengaan. Er moet een Actieplan komen om het aantal kinderen in detentie te verminderen door meer alternatieven, zoals herstelrecht (slachtoffer-dader-gesprekken) en HALT toe te passen.
- 3 De voorbehouden intrekken bij artikel 37 en 40 IVRK: geen strafbaarstelling in Nederland volgens het volwassenenstrafrecht van 16- en 17-jarigen en kinderen mogen niet verhoord worden zonder juridische hulp.

Het deskundigenpanel bestond uit:

Manuela du-Bois Reymond

emiritus hoogleraar Pedagogiek Universiteit Leiden

Steven van Eijck

voormalig Commissaris Jeugd en Jongerenbeleid en thans voorzitter RvB Stichting Europese Jongerenhoofstad

Nanneke Quick-Schuit

voormalig kinderrechter en thans SP-Eerste Kamerlid

Ineke Smidt

voorzitter (2007) Brancheorganisatie Maatschappelijke Ondernemersgroep

Kim de Vos

Beleidsmedewerker Nationale Jeugdraad

COLOFON

Dit is een gezamenlijke uitgave van
Defence for Children International en Unicef Nederland.
© januari 2008

Tekst
Marieke Simons

Vormgeving
Charlotte Boersma, Artwize Amsterdam

Druk
Stenco, Amsterdam

Oplage
500 exemplaren

Gratis exemplaren zijn te downloaden via
www.defenceforchildren.nl en www.unicef.nl

Unicef Nederland
Postbus 30603
2500 GP Den Haag
Giro 121
www.unicef.nl

Defence for Children International/ECPAT
Postbus 75297
1070 AG Amsterdam
Giro 354402
www.defenceforchildren.nl of www.kinderrechten.nl